

เล่น

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

เทศน์พระ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมนะ ฟังธรรมเพื่อไปกล่อมหัวใจของเราไป

เวลาหลวงตาท่านพูดนะ สมัยหลวงปู่มัน ท่านบอกเวลาหลวงปู่มันท่านจะเทศน์ พระเด็กเถรวน่อย เหมือนกับพ่อแม่ ได้ดื่มน้ำนมๆ ใจ ดื่มน้ำนมเพราะอะไร เพราะจิตใจมันเป็น ธรรม จิตใจเป็นธรรมมันต้องการสัจธรรม ต้องการสิ่งผู้ชี้แนะ แต่ถ้ามันไม่เป็นธรรมๆ มันไม่มีสิ่งใดมีคุณค่าเลย

แต่ถ้าคนหิวคนกระหายนะ อย่างผู้ที่ตั้งเป้าไว้ เราอธิษฐานบารมี เรามีเป้าหมายของเรา เราอยากจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราบวชมาแล้วนะ อย่างน้อยก็ให้จิตสงบบ้าง

หลวงตาท่านบอกท่านเรียนหนังสืออยู่ ๗ ปี ๗ ปีทำความสงบได้ ๓ ครั้ง ทำความสงบได้ ๓ ครั้งคือจิตมันสงบถึงฐาน ๓ หน ท่านบอกว่า โอ้โฮ! เวลาไปถึงฐานแล้วมีความสุขมาก แล้วก็อยากได้อีกให้เป็นอย่างนั้นอีก เพราะตอนนั้นเป็นผู้ที่ฝึกหัดใหม่ พอมีสิ่งใดที่ได้ลิ้มรสแล้วมันมีความสุขฝังก้อยากได้อย่างนั้นอีก

ความอยากได้นั้นมันเป็นกิเลสชั้นกิเลสใจ เพราะความอยากได้ๆ อยากได้แต่ผล แต่เหตุคือการบริกรรม เหตุคือการตั้งสติ เหตุคือการหายใจเข้าหายใจออก รักขามัน รักขามันไม่เป็นใจ แต่อยากได้ผลๆ ๗ ปีได้ถึง ๓ หน ๗ ปีเนะ

นี่ของเราพรรษาเดียว ๓ เดือน ๓ เดือนนะ ให้จิตมันสงบบ้าง ถ้าจิตมันสงบบ้าง มันจะสงบมากสงบน้อย ถ้าสงบเล็กน้อยๆ ขณิกสมาธิ มันก็เหมือนสบายใจๆ นั้นแหละ แล้วถ้ามันเป็นอุปจาระมันลึกเข้าไปอีก พอลึกเข้าไปแล้วมันอุปจาระ มันมีความรอบรู้ได้ ถ้ามีความ

รอบรู้ได้คือมันยังรับรู้รูป รส กลิ่น เสียงได้ ถ้ามันรับรู้รูป รส กลิ่น เสียงได้ ตรงนั้นนะมันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้

แต่เรา ที่เราเข้าไปถึงตรงนั้นได้มันเป็นผู้ฝึกหัดใหม่ มันรับรู้ได้ พอรับรู้ได้มันก็ออกรู้ส่งออก ส่งออกไปแล้วมันไม่มีกำลังพอ มันก็จับต้นชนปลายไม่ได้ มันก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นนะ แล้วถึง งงในตัวเองนะ ไปรู้ไปเห็นถึง จะทำให้มันได้ถึง จะทำต่อเนื่องไปถึง มันก็เลยงงไปหมดเลย

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ท่านบอกว่า อย่าใจร้อน ให้ทำความเข้าใจเข้ามา ทำความเข้าใจเข้ามาให้ใจมันสงบระงับเข้ามา สงบบ่อยครั้งเข้าๆ จนมันมั่นคง มันมั่นคงขึ้นมา ถ้ามันจะไปรู้ไปเห็นขึ้นมา เห็นใหม่

คนเราถ้ามันยืนมันคงแล้วมันจะยกของหนักก็ได้ มันจะทำได้ก็ได้ แต่คนเรายังล้มลุกคลุกคลานอยู่ ไปรู้ไปเห็นขึ้นมามันก็รู้เห็นจริงๆ นั้นแหละ แต่มันยังยืนทรงตัวเองไม่ได้ แล้วจะไปทำสิ่งให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา มันก็ทำสิ่งที่มันเป็นประโยชน์ไม่ได้ มันก็เลยงงใหญ่เลย พองใหญ่เลย ความงงใหญ่ ตัณหาซ้อนตัณหา ก็คือความอยาก

ฉะนั้น เราบวชมาแล้ว เราศึกษาของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเราเพื่อให้ได้ผลให้สงบบ้าง

เราศึกษามาแล้ว ดูทางวิทยาศาสตร์ ทางจิตวิทยา เวลาสัตว์ป่าๆ สัตว์ป่าพวกนกล่า พวกเสือ พวกหมาใน เวลามันมีลูกของมัน มันก็ต้องออกไปล่าอาหารมาเพื่อเลี้ยงลูกของมัน ลูกมันก็แค่เล่นสนุกของมัน

การเล่นสนุกนั้นนะ การเล่นๆ นั้นนะ การเล่นนั้นมันเป็นการเล่นฝึกฝน การเล่นนั้นจะเป็นการฝึกฝนให้มันเป็นสัตว์นกล่า ให้มันมีปฏิภาณไหวพริบ เห็นใหม่ การหยอกการล้อกัน เล่นกัน หยอกเล่นกันนั้นมันเป็นเรื่องประสพการณ์ของมัน ประสพการณ์ของมันถ้ามันโตขึ้นไป มันจะเป็นนกล่าได้ในการเล่น

การเล่นอย่างนั้นมันเล่นโดยสัญชาตญาณ เพราะสัญชาตญาณของนกล่า สัตว์มันหาแค่อาหารเท่านั้นนะ สัตว์มันขอแค่อิ่มท้องของมัน ถ้าเวลามันเป็นสัตว์มันก็ผสมพันธุ์ เพราะ

รักษาฝูงของมันไว้ไม่ให้สัตว์มันสูญพันธุ์ไป

นี่เวลาเล่น เวลาของเรา ข้อวัตรปฏิบัติมันเป็นการฝึกหัดๆ มันก็เหมือนกับเล่น เหมือนกับอบรมบ่มเพาะเรา ถ้าอบรมบ่มเพาะเรา เราเล่นจนเป็นปฏิภาณไหวพริบของเรา นี่เป็นการเล่น ถ้าการเล่น เล่นเพื่อการฝึกหัด เล่นเพื่อให้รู้ระบบ รู้งาน ถ้าเป็นการเล่นนี้ ถ้าการเล่นที่เป็นประโยชน์ เห็นไหม

แล้วถ้าเป็นสัตว์ การเล่นกัน การหยอกล้อของมันก็เพื่อประโยชน์ของมัน เพื่อประโยชน์กับมันเพื่อการเติบโตขึ้นไป มันจะเป็นสัตว์นักร้อง มันจะมีปฏิภาณไหวพริบของมัน เพื่อหาอาหารของมัน

เวลามันหาอาหารได้ มันหาอาหารเพื่อดำรงชีพของมัน เวลามันซร่าคร่ำคร่ามันหาอาหารไม่ได้ละ มันหิวมันโหยแล้วมันก็ยอมจำนน จนกว่ามันจะซร่าคร่ำคร่า จนกว่ามันจะหมดชีวิตของมันไป นี่มันเป็นธรรมชาติของมัน เป็นธรรมชาติของสัตว์ไง

แต่เราเป็นคนๆ ไง ถ้าเราเป็นคน เราเป็นคน ถ้าเป็นคน เรามีจิตใจที่เป็นธรรมๆ เราแสวงหาของเรา เรามาบวชเป็นพระๆ นวกะ พระนวกะ นวกะผู้บวชใหม่ ผู้บวชใหม่ก็ต้องมีการฝึกหัดการอบรมบ่มเพาะ

ถ้าการอบรมบ่มเพาะ สิ่งที่เราบวชใหม่มาแล้วเราก็พยายามทำตามไป ทำตามสิ่งนั้นไป เหมือนการเล่น มันเป็นเรื่องเล่นๆ แต่ถ้าเขาจริงเขาจริงจังขึ้นมา เวลาจะประพฤติปฏิบัติเขาจริงเขาจริงจังมานะ เขาจริงเขาจริงจังขึ้นมา สิ่งนั้นมันเป็นการฝึกหัดขึ้นมาๆ

สมรवास สมรवासธรรม ธรรมของสมรवासเขา

เวลาพระที่บวชใหม่ขึ้นมาเป็นผู้ที่อบรมบ่มเพาะได้ยากๆ พวกกิริยามารยาทของสมณะๆ ถ้าสมณะขึ้นมา เราต้องฝึกหัดๆ ของเรา ถ้าเราฝึกหัดของเรามันก็ฝึกหัดเริ่มต้นมาจากข้อวัตรปฏิบัตินี้ เหมือนกับสัตว์ที่มันนักร้อง มันเล่นของมัน มันเล่นมันหยอก มันเล่นกันเพื่อการปฏิภาณไหวพริบของมัน

นี่ของเรา เราบวชมาแล้วเรามีการประพฤติปฏิบัติเหมือนเล่น ทำเล่นๆ แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ เป็นความจริงเพราะอะไร เพราะเราเห็นคุณค่าของมันไง เห็นคุณค่าของมัน

ฝึกหัดของเรา หยิบจับให้มีสติ หยิบจับขึ้นมาให้เป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรา ฝึกหัดของเรา ฝึกหัดนี้มันเป็นแค่กีรยามารยาทเท่านั้นเอง

แต่ถ้ามันเอาจริงเอาจังขึ้นมา เราเห็นโทษ เห็นโทษในวัฏสงสาร เห็นไหม เราเชื่อ เราเชื่อว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เราเชื่อว่าจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร เราเชื่อว่าเรามีบุญมี อำนาจวาสนา เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วเรายังหาหนทางของเราเพื่อการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ ตาย

ถ้าใครมีอำนาจวาสนา การกระทำถึงว่าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายได้ มันก็เป็น วาสนาของเขา ถ้าเวลาการปฏิบัติแล้วทำไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ก็เป็นการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เพื่อเสริมอำนาจวาสนาบารมี

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าณะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ท่าน ก็ได้สร้างสมของท่านมหาศาลขนาดไหน การสร้างสมๆ สร้างสมของท่านขึ้นไปต่อเนื่องขึ้นไป ต่อเนื่องขึ้นไปเพื่อถึงอำนาจวาสนา นี่แสวงหาโพธิญาณ การแสวงหาโพธิญาณเพราะองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้แสวงหา

ของเราสาวกสาวกจะผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังแล้วฝึกหัด ได้ยินได้ฟังเพราะเราเชื่อ ใจ เพราะเราเชื่อของเรา เราถึงมาประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้ามันยังไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ เราก็ พยายามของเรา รักษาคุณงามความดีของเราให้ภพชาติมันสั้นเข้าๆ ถ้ามันสั้นเข้ามาๆ เพราะ อะไร เพราะอำนาจวาสนาบารมีมันมากขึ้น พอมันมากขึ้นขึ้นมา ฟังสิ่งใดแล้วมันสะเทือนใจไป หมดนะ

คนที่เป็นธรรมๆ นะ มีสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ เห็นไหม พระสมัยพุทธกาล เวลาไปไม่ หลุดจากชั่ว มันเป็นธรรมได้อย่างไร

ดูสิ ธรรมชาติของมัน ไปไม่หลุดจากชั่ว ดูสิ ในสวนสาธารณะต่างๆ ไปไม่รกไป หมดนะ มันต้องจ้างเทศกิจมาเก็บมากวาด เขาอยู่ของเขาจนคุ้นชิน เพราะอะไร เพราะจิตใจ เขาดีอด้านใจ

ถ้าจิตใจของคนที่เป็นธรรมๆ มันเห็นสิ่งใดที่พลัดพราก มันเห็นสิ่งใดที่มันมี

ผลกระทบ มันสะท้อนใจหมดนะ ความสะท้อนใจนั้นมันก็ทำให้ตื่นตัวๆ ทำให้มีสติมีปัญญา มันก็เป็นประโยชน์กับเราไง

ในทางการศึกษานะ เวลาโรงเรียนนานาชาติ เวลาเด็กไปเรียนค่าเทอมสี่แสนห้าแสน เด็กไปทำไมนะ ไปเล่นแล้วก็ไปนอน

เวลาของเราละ เราเด็กชั้นอนุบาล เด็กอนุบาลของเราพยายามยัดเยียดๆ เลยนะ โอ้ย! ต้องมีการศึกษา ต้องเขียนหนังสือได้ ต้องอ่านหนังสือออก แยกตำราจนหลังแอ่นเลย โรงเรียนนานาชาติเทอมละสี่แสนห้าแสน ไปนอน นอนแล้วก็เล่น

แต่การเล่นของจิตวิทยา การเล่นจิตวิทยาเด็กเขาให้เล่นเป็นเวล่ำเวลา ให้เล่นเป็นเวล่ำเวลาเพราะอะไร ให้เล่นของเขา เพราะการเล่นนั้นมันฝึกวินัย มันฝึกวินัยฝึกปฏิภาณไหวพริบ

เด็กนะ เด็กดกไม่แรกแย้ม มันยังเด็กน้อยไร้เดียงสา อบรมบ่มเพาะ อบรมบ่มเพาะให้เขามีความสุขของเขา ให้จิตใจของเขามั่นตามแต่เป็นไปตามวัย เป็นไปตามวัยนะ เขาให้เล่นนะ ในตะวันตก ในญี่ปุ่น เด็กอนุบาลไปโรงเรียนไปเล่นแล้วก็ไปนอน ของเราไปโรงเรียนแล้วกลัวจะไม่ว่าง ต้องให้อ่านออกเขียนได้ ยัดเยียดจนเครียดกันไปหมดนะ

นี่ไง เวลาจิตวิทยานะ แต่การเล่นนั้นเล่นโดยเวล่ำเวลา เล่นแล้วสอดแทรกความรู้ สอดแทรกทักษะเข้าไป มันก็ฝึกหัดๆ ใจ เวลาเด็กโรงเรียนนานาชาติเขาไปกินแล้วก็ไปนอน

เรากินนอนอยู่บ้านก็ได้ แต่กินนอนอยู่บ้าน ยิ่งกินยิ่งนอนยิ่งหลังยาว เพราะมันกินนอนแบบสัญชาตญาณไง กินนอนอย่างนั้น

แต่เขาก็ไปกินนอนเหมือนกัน แต่กินนอนของเขา เขาปลูกไร่ เขามีสิ่งไร่ของเขา เขามีความกระตุนของเขา เขาทำของเขาให้มันฉลาดขึ้นมา ให้มันบ่มเพาะในหัวใจๆ

การเล่นมันก็มีขอบมีเขต ทำการบ้านให้จบก่อนแล้วค่อยเล่น ถ้าเล่นแล้ว เล่นได้เป็นเวล่ำเวลา ไม่เล่นกันไม่มีขอบไม่มีเขต ใจ การเล่นอย่างนั้นนะ นี่การเล่นแบบมนุษย์ใจ

สัตว์เวลามันเล่นกันมันก็เล่นเพื่อสัญชาตญาณของมัน นี่ขนาดสัญชาตญาณของ

มันนะ เพราะสัตว์มันกลัวไง แต่สัตว์กินพืชมันก็แคว้งเล่นเพื่อความแข็งแรงเพื่อให้หนีภัยทั้งนั้น
นี่ะ

สัตว์กินพืชคลอตามันก็วิ่งได้แล้ว เพราะมันต้องรักษาชีวิตมันไว้ๆ เวลามันหากิน
สักมือหนึ่ง ถ้าเผื่อ เป็นโดนเขาล่าไปเป็นอาหารเลย

แต่สัตว์นักล้า กว่่าพ่อแม่มันต้องเลี้ยงดู กินนม ต้องดูแล ฝึกฝนๆ ขึ้นมาเพราะการ
ล่า ล่าไม่ได้ พ่อแม่ก็ล่าอาหารมาให้ลูก ให้ลูกฝึกหัดล่า ฝึกหัดล่าจนมันล่าเป็น ล่าได้ พ่อล่าได้
มันก็ต้องล่าด้วยตัวของมันเอง นี่เวลาสัตว์นักล้า

สัตว์กินพืช มันไปตามฤดูกาล มันต้องคอยตามความชุ่มชื้น ตามกระแสฝนไป

นี่เวลามันโดยธรรมชาติ กรรมของสัตว์ฯ ไง

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เวลาทางการศึกษา ถ้าชาติที่เขาเจริญแล้วเขาก็พยายามหาหนทางของเขา มันวิวัฒนาการของการศึกษา

เวลาพระเจ้า พระเราตั้งแต่สมัยพุทธกาลนะ ข้อวัตรปฏิบัติมันมีมาตลอด มันมีของ มันมาอยู่แล้ว เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาวางธรรมและวินัยนี้ไว้ ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมามันเหมือนเล่นๆ นะ ถ้าจิตใจของคนมันไม่เป็นธรรมนะ

ถ้าจิตใจของคนที่เป็นธรรม ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ๆ เครื่องอยู่ของใจใจ ใจมัน
ดีนรก มันเร่ว่อน มันไม่มีหนทางไปของมัน ถ้าไม่มีหนทางของมันไป มันทุกข์มันยาก

ภิกษุสาวกใหม่ๆ ชมราวาสธรรม เราเคยอยู่ทางโลก เวลาบวชมาแล้วสิทธิมนุษยชน
ยิ่งบวชแล้ว ยิ่งเป็นอิสระ ยิ่งเป็นอิสระแล้วยิ่งเสมอภาคๆ นี่เวลามันคิดของมันไปโลกๆ ไง

เวลาเราอยู่ทางอีสานนะ ได้ไทยกรุงเทพฯ ได้พวกไทยกรุงเทพฯ ได้พวกปัญญาชน
มันไม่ฟังอะไร มันชนดะไปหมด

แต่ถ้าเป็นทางภาคอีสาน เวลาคนไปเกิดที่นั่น เห็นไหม หลวงตาท่านพูด เวลาเรื่องเศรษฐกิจทางภาคอีสานมันด้อยทางธุรกิจ มันไม่เจริญเหมือนภาคอื่น แต่ในทางธรรมๆ สิ่งที่ภาคอีสาน ครอบอาจารย์อยู่ทางภาคอีสานมหาศาลเลย เพราะอะไรล่ะ เพราะมันเป็นประเพณี

วัฒนธรรมไง ความเชื่อ สัทธาจริตๆ พอสัทธาจริตขึ้นมา เห็นไหม

ในทางชุมชนในภาคไหนก็แล้วแต่ เวลาไปไหนนะ สิทธิเสรีภาพ พระกับฆราวาส เดินชนกัน ยิ่งในกรุงเทพฯ เดินสวนกันเลย พระก็คือพระ พระก็ต้องหากินเอง

ไปทางภาคอีสาน เวลาถ้าเป็นชุมชนที่ดิงงาม เขาเจอพระเขาหลบให้หมด เขานั่งลงกับพื้นเลย เขายกมือไหว้ แล้วเวลาพระไปอย่างนั้นแล้ว เวลาเขายกมือไหว้มันละอายใจหรือไม่ เรามีคุณงามความดีอะไรที่เขายกมือไหว้ เรามีคุณงามความดีหรือไม่ ถ้าเรายังไม่มีคุณงามความดี เราก็ต้องพยายามสร้างคุณงามความดีของเราขึ้นมา เพราะเขาเคารพศรัทธา

ถ้าเคารพศรัทธาขึ้นมา นี่เวลาสัทธาจริต เวลามันมีศรัทธามีความเชื่อของเขานี้เป็นประเพณีวัฒนธรรมของเขา แล้วเวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติเขาจะฝึกหัดก็ฝึกหัดทางภาคอีสานนั่นนะ ถ้ามันเป็นจริงไปได้ๆ มันเป็นจริงๆ เพราะว่าไปเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ เก็บเกี่ยวสิ่งที่ว่าให้หัวใจมันเจริญใจ

อย่าไปเก็บเกี่ยวแต่ความสะดวกสบาย อย่าไปเก็บเกี่ยวแต่ว่าเขายกมือศรัทธา อันนั้นไปเก็บเกี่ยวขึ้นมาเพื่อให้เกิดทิฏฐิมานะ เกิดความอหังการ เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมา

แต่ถ้าเราไปเก็บเกี่ยวเพื่อประโยชน์ นี่ไง เวลาเขาทำมันเหมือนข้อวัตรปฏิบัติ วินัยกรรมเหมือนของเล่น เล่นๆ ของเล่นๆ ทั้งนั้นนะ แต่เล่นๆ โดยความจริงใจ เล่นๆ แบบมนุษย์ใจ เล่นๆ แบบไม่ใช่สัตว์นรกเล่า

สัตว์นรกเล่ามันเล่นกัน เล่นเป็นสัญชาตญาณนรกเล่าของเขา มนุษย์เล่นแต่มีขอบเขต เล่นแต่มีสติปัญญาขึ้นมา พอมีสติปัญญาขึ้นมามันจะเจริญงอกงามขึ้นมา เวลามันเห็นคุณค่าขึ้นมา นั่นมันไม่เล่นแล้วละ

นี่ไง เวลาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกกฎคือความชั่ว ทุกกฎคือความชั่วหยาบช้ำ ทุกกฎๆ ทำที่ไรเป็นทุกกฎทั้งนั้น ของที่ไม่สมควรทำไปเป็นอาบัติทุกกฎเป็นอาบัติปาจิตตีย์ เป็นอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์ อนียต ๒ สังฆาทิเสส ปาราชิก ๔ มันขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่บัญญัติไว้ๆ บัญญัติไว้เป็นศาสดาของเรา

ถ้าเป็นศาสดาของเรา เราเชื่อถือศรัทธา เรายอมรับ มีการกระทำขึ้นมาให้เป็น

ความจริงในใจของเราขึ้นมา นี่เล่นจนเป็นความจริง จากของเล่นๆ แต่ทำจริงๆ แล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา

ดูสิ เวลาสัตว์ป่า สัตว์บ้าน เวลาสัตว์ป่า ไก่ป่ามันต้องหาอยู่หากินของมันเอง เวลาไก่บ้านอยู่ในกรงในชอยเลย มีน้ำมีข้าวสมบูรณ์แบบเลยนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาบวชเป็นพระขึ้นมาแล้วเราจะเป็นพระอะไร เป็นพระป่า พระบ้าน

พระป่า พระบ้าน มันก็พระเหมือนกันนั่นแหละ เพียงแต่เรียกร่องสิทธิ์กันไปอย่างนั้นเอง แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ นะ หลวงปู่มั่นท่านพูด แม้แต่ไก่มันยังมีชื่อ

นี่ก็เหมือนกัน วัดป่า วัดบ้านต่างๆ แล้วมันก็เป็นชื่อไง แต่ความจริงมันทำความดีได้ทั้งสิ้น ทำที่ไหนก็ได้ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา แต่เพราะมันทำไม่ได้ไง เพราะกิเลสตัดทอนความทะยานในหัวใจของคนมันมากมายมหาศาลไง นี่มหาศาล “ทำที่ไหนก็ได้ ปฏิบัติที่ไหนก็ได้” ปฏิบัติอวดเขาไป

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราะ พระป่าๆ สัตว์ป่ามันก็ต้องหาอยู่หากินของมัน เวลาหาอยู่หากินของมัน มันต้องหากินเพื่อรักษาชีพด้วย เพื่อเลี้ยงชีพด้วย แล้วเพื่อความรู้ด้วย ฉะนั้น เวลาสัตว์ป่าหาอยู่หากินแล้วหาที่ประพฤติปฏิบัติไป

ไม่ใช่ว่าเป็นพระเหมือนกัน พระบ้านๆ เรียกร่องสิทธิ์ จะเอาสิทธิ เอาความเคารพ ศรัทธา เอาความชอบธรรม ใ้มันสมมุติทั้งนั้นนะ

นี่ไง ถ้ามันเล่น เล่นโดยสัญชาตญาณก็ไปอย่างหนึ่ง ถ้ามันเล่นแบบมีขอบมีเขตก็ไปอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเอาจริงล่ะ

เอาจริงๆ ก็เอาจริงในชีวิตเรานี้ไง ในชีวิตเรานี้ชีวิตจริงๆ นะ ชีวิตจริงๆ เวลามันทุกข์ มันยากมันทุกข์ยากจริงๆ นะ เวลามันทุกข์มันยากจริงๆ ขึ้นมาแล้วเราก็อพยายาม ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป เวลาทุกข์จริงๆ ขึ้นมาเกือบเป็นเกือบตาย

คนเราเวลาเสียใจคับแค้นใจจนทำลายตนเอง แต่ถ้าการคับแค้นใจถ้ามีคนเปิดหูเปิดตานะ เขาบอก “อู้อู! ทำไมไม่บอกกันเลย” เวลาผ่านไปแล้วไง เวลาผ่านไปแล้ว เวลาที่มีเหตุการณ์ที่กระทบกระทั่งกัน มันเป็นเพราะอารมณ์ฉุนเฉียว อารมณ์ชั่วคราว เขาว่าไฉนว่ามันเป็นอารมณ์ชั่ววูบ นี่เวลาเขาทำความผิดไฉ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราฝึกหัดๆ ของเรา เราฝึกหัดตั้งแต่เริ่มต้นเลย ชั้นดีบารมี เวลาผู้ที่ไม่สอนเราติเตียนเราได้นั้นก็เป็นเรื่องปานกลาง ให้อู้อูที่มีอำนาจเหนือกว่าเราติเตียนเราได้อู้อูนั้นเรื่องหายๆ ให้อู้อูที่อ่อนด้อยกว่าเราแล้วติเตียนเราได้นั้นคำว่า “ติเตียนเราได้อู้อู” คือตักเตือนเราได้อู้อู พอตักเตือนเราได้นะ

ถ้าคนที่เป็นธรรมๆ ไม่ต้องให้มีใครมาตักเตือนเลย มันเกิดปัญญาขึ้นมา ทำไมมันเป็นอย่างนี้ ทำไมเขาเป็นอย่างนั้น ทำไมเราเป็นอย่างนี้ นี่มันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเกิดปัญญาขึ้นมาแล้วมันเป็นชั้นดีบารมี เวลามันผ่านเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันไปแล้วนะ มันมีแต่ความภูมิใจทั้งนั้นนะ ถ้ามีแต่ความภูมิใจเพราะอะไร เพราะเรารักษาหัวใจเราได้ เราควบคุมดูแลหัวใจเราได้ เพราะอะไร เรามีสติปัญญามากขึ้น นี่ไง ตามรู้ตามเห็น

ถ้ารู้เท่ารู้ทัน เวลาเกิดขึ้นมา เราทันเลย

รู้แจ้งแทงตลอด อู้อู! คนในโลกนี้มีคนโง่มากคนฉลาดมาก ถ้ามีคนโง่มาก คนโง่มากก็ติฉินนินทาทั่วโลกทั่วสงสาร ถ้าคนฉลาดนะ คนสองคนเวลาพูดมันเป็นประโยชน์ขึ้นมาแล้วถ้าคนโง่มากมันก็เป็นกระแสสังคมทั้งสิ้น แล้วกระแสสังคมแล้วเราจะตามกระแสสังคมไปไหม ถ้าคนโง่มากๆ เราเป็นคนโง่คนหนึ่งอยู่ในสังคมนั้นหรือ

ถ้าเราจะฉลาดขึ้น นั้นคนโง่มากติฉินนินทาก็เรื่องของเขา เราเป็นคนฉลาดเราก็รักษาหัวใจของเราไฉ่ ถ้าเราฉลาดแล้ว เราฉลาดแล้วได้คนหนึ่ง ถ้าฉลาดได้ ๒ คน ๓ คน ๔ คน ถ้าฉลาดได้มากขึ้น โลกนี้จะน่าอยู่มากขึ้นเลย แต่ถ้าโลกนี้ยังไม่น่าอยู่ มันไม่มีคนฉลาดเท่าเรานะ เราก็ฉลาดเพื่อรักษาตัวเราให้ได้ ถ้ารักษาตัวเราให้ได้ ชั้นดีบารมี

เกิดชั้นดีบารมีแล้ว เวลาเข้าทางจงกรมนั่งสมาธิแล้วปัญญาอย่างนี้มันต่อเนื่องได้ มันใช้ประโยชน์ในการภาวนาของเราได้ แต่ถ้าเราไม่ได้ใช้ประโยชน์ภาวนาของเราเลย ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา แล้วปัญญาเกิดจากสมอง แล้วปัญญาเกิดจาก

การความคิด ปัญญาเกิดจากความริเริ่มของเรา

นี่ไง สัตว์ป่า สัตว์ปามันเล่น มันเล่นเป็นสัญชาตญาณของมัน มันเล่นเพื่อหาอาหารของมัน มันเล่นเพื่อชีวิตของมันนะ ถ้ามันไม่เล่น มันไม่รอดเลย มันไม่รู้ถึงวิธีการที่จะล่าเลย มันจะไม่มีอาหารตักถึงท้องมันเลย แล้วความหิวความกระหายนั้นจะบีบคั้นมันจนมันสิ้นชีวิตนั้นไป

อยู่กับแม่ แม่ก็ทำให้ แม่ก็หาอาหารให้ เวลาแม่ขับออกจากการคุ้มครองดูแล เราจะหาอาหารอย่างไร เวลาจะไปหาอาหารครั้งแรก คุณกล้าๆ มันล่าไม่เป็นหรือล่าไม่มีประสบการณ์ กว่ามันจะได้อาหารสักมื้อ แต่พอมันล่าบ่อยครั้งเข้าๆ มันล่าจนมีความชำนาญ มันก็รักษาร่างกายของมัน อาหารอุดมสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรงมีความสุขจะหาตอนไหนก็ได้ แล้วเวลามันชราคร่ำคร่าไปมันหาไม่ได้ๆ มันก็ต้องอดอาหารจนกว่ามันจะตายไป นี่สัตว์นักล่า

มนุษย์ เราจะล่าความจริงในใจของเรา เราบวชแล้ว ข้อวัตรปฏิบัติเหมือนของเล่นๆ แต่ครูบาอาจารย์ท่านเล่นโดยความเป็นจริงนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเล่นแบบจริงๆ เลยละ

เพราะของมันทำเล่น แล้วโลกเขามองว่าเป็นของเล็กน้อย ของเล็กน้อยทำให้จิตนิสัยของภิกษุผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก่อตัวขึ้นมาไม่ได้ ทรงตัวขึ้นมาให้ตัวเองเข้มแข็งขึ้นมาไม่ได้

แล้วพอมานี้เข้าหมู่ๆ สิ่งใดเล็กน้อยขึ้นมามันก็ตรวจสอบกันไง เข้าหมู่ๆ ใจ แต่ถ้ามันแตกต่างกันแล้วมันเข้าหมู่ไม่ได้ พอเข้าหมู่ไม่ได้ขึ้นมา แล้วถ้ามีความอหังการก็ว่าตัวเองมีคุณภาวะ ตัวเองมีศักยภาพ แต่โดยความรู้สึกลึกในใจของคนมันรับไม่ได้ พอรับไม่ได้ขึ้นไป พอเป็นกลุ่มเป็นก้อนขึ้นมาก็คือเป็นนานาสังวาส แยกเป็นกลุ่มเป็นก้อนออกไป พอแยกเป็นกลุ่มเป็นก้อนออกไปมันก็ตามไป

แล้วถ้าเป็นมหายาน อัจฉริยวาท ก็หัวหน้าเป็นผู้พาทำ แต่เถรวาทเรา ถ้ามีความขัดแย้งใดๆ ทั้งสิ้น มันก็ต้องเข้าสู่พระไตรปิฎก ถ้าเข้าสู่พระไตรปิฎก ธรรมและวินัยๆ ธรรมวินัยมันก็แล้วแต่การตีความ การตีความ ตีความเข้าข้างมันก็ตีความแบบกิเลส

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ ดีความโดยธรรมและวินัยแล้วก็เคารพนบถนอ แล้วถ้ามีสิ่งใดเสียหายแล้วเราแก้ไขของเรา ถ้าจิตใจมันยังเป็นพระ ถ้าจิตใจมันยังยอมรับอยู่

ถ้าจิตใจมันไม่ยอมรับ เล็กน้อย ของเล็กน้อย อะไรก็เล็กน้อยไปหมดเลย แล้วของที่ยิ่งใหญ่ที่ไหนล่ะ เพราะอะไร เพราะคำว่า “เล็กน้อย” มันจะยิ่งใหญ่มันอาบดินหนัก อาบดินเบา มันก็มองเป็นของเท่ากันหมด เพราะมันเล็กน้อยไปหมด พอมันเล็กน้อยแล้วมันจะยิ่งใหญ่นานาไหน มันไม่มี มันเล็กน้อยไปหมดเลย

แต่ถ้ามันยิ่งใหญ่นะ ของเล็กน้อยมันก็ยังยิ่งใหญ่ แล้วถ้าสิ่งที่เป็นที่ยิ่งใหญ่ยิ่งเชิดชูบูชา ยิ่งรักษาตนไว้ให้รอดได้ นี่จะเป็นประโยชน์กับคนที่จิตใจเป็นธรรมไม่ว่า ถ้าจิตใจเป็นธรรมมันจะรู้ได้ มันมีความละเอียดใจ หิริโอตตปปะ มีสติสัมปชัญญะ สติเป็นสติอันหนึ่ง สัมปชัญญะรู้รอบ มีหิริ มีโอตตปปะ มันเป็นเปลือกรักษาหัวใจของตน

จากการที่เหมือนเล่นๆ ข้อวัตรปฏิบัติเหมือนของเล่น แต่เล่นจนเป็นจริงเป็นนิสัย เล่นโดยการคุ้มครองดูแลรักษาตัวเองได้ เล่นจนเรายืนเติบโตขึ้นมาเข้มแข็งขึ้นมาได้ เข้มแข็งขึ้นมาแล้วเราจะเห็นคุณค่าเลย

ต้นไม้เราจะพรวนโคนต้น เราจะคอยรดน้ำ เพื่ออะไร เพื่อความอุดมสมบูรณ์ เพื่อความเติบโตของมันขึ้นมา ต้นไม้ใหญ่รากมันลึก มันจะหาน้ำหาอาหารได้มากกว่าเขา ต้นที่เป็นเมล็ดพันธุ์พืชที่เราพึ่งพา เขาคอยบำรุงรักษามัน

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเรา ถ้าเรายังปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างไม่หยั่งรากลงลึกในใจของตน มันยังไม่หยั่งรากลงลึกในใจของตน มันเกิดสิ่งใดกระทบกระเทือน สัญญา อารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ มันพัดกระหน่ำขึ้นมา ต้นไม้นั้นสั่นไหวไปหมดเลย

แต่ถ้าต้นไม้ที่มันเข้มแข็ง มันยิ่งใหญ่มาก รากมันลงลึก มันหาอาหารได้จากน้ำลึก อาหารที่มันดูดขึ้นมาเพื่อลำต้นเพื่อใบของมัน แต่ถ้ามีลมแรงขนาดไหน กระหน่ำขนาดไหนมันก็ทรงตัวของมันได้

จากที่เราฝึกหัดเราประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเรา เราต้องฝึกหัด เราต้องคุ้มครองดูแล คุ้มครองดูแลด้วยสติ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา

ดูกฎหมาย คนที่ทางโลกเวลาเขาทำความผิด เขาหนีกฎหมายได้นะ กฎหมายเขาหลบเขาหนีได้ เจ้าหน้าที่จับไม่ได้ การกระทำนั้นมันก็เหมือนกับว่าสิ่งที่ว่ามันแล้วกันไป แต่ถ้าวันไหนเขาจับได้ เขาจับได้มันก็ตามกฎหมายนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยเหมือนกฎหมาย ถ้าเราเคารพกฎหมาย เราไม่ทำสิ่งนั้น ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา แต่เวลาทำแล้วเป็นกรรม สิ่งที่ทำความผิดชั่ว แล้วกฎหมายจับไม่ได้ เขาหนีจนหมดอายุความ แต่ก็มีเวรมีกรรมในใจ มันเสียดแทงยอกใจไปตลอดชีวิต คนทำสิ่งใดไว้แล้วที่มันเสียใจๆ มันเสียดแทงตลอดชีวิตไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราทำสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้ามันเป็นกฎหมายๆ ก็ธรรมและวินัยไง แต่การกระทำนั้นเป็นกรรมๆ เป็นกรรมทั้งสิ้น แต่ทำดีก็ได้กรรมดีไฉน

ตั้งสติไว้ สิ่งที่เรารักษาของเรา รักษา เราฝึกหัดสติปัญญาของเรา ถ้ามันเป็นประสบการณ์ของจิตๆ ถ้าจิตมันดีขึ้นๆ ฝึกหัด ฝึกหัดจนกว่าต้นไม้เรามันจะเข้มแข็งขึ้นมา มันก็เป็นกรรมดีทั้งสิ้น กรรมมันไม่ใช่มีแต่ความผิดพลาดทั้งสิ้น

อะไรก็มีแต่ความผิดพลาด มีแต่บาปมีแต่กรรม แล้วคุณงามความดีละ

เวลาทำคุณงามความดีแล้ว เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาจิตมันสงบ โอ้โฮ! มันมหัศจรรย์ แม้แต่เราอิมมูญๆ ไฉน

ฟังธรรมๆ ถ้ามันแทงใจนะ เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ ถ้ามันมีสิ่งใดที่เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูดแล้วมันแทงใจนะ ขนพองสยองเกล้า ขนลุกๆ

ที่นี้เวลาหลวงตาท่านพูดถึงสมัยหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านเทศน์ที่โรนัพพานหยิบเอาๆ เลย แล้วท่านเสนอ ท่านแนะทาง ท่านชี้ทาง เหมือนเราจะหยิบจับได้เลยละ เพราะอะไร เพราะว่าท่านรู้ท่านเห็นของท่าน ในหัวใจของท่านสมบูรณ์แบบไง ฟังธรรมๆ เหมือนจะหยิบจะจับได้เลย

แต่เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ เวลาท่านเทศน์นะ ขนลุก ถ้ามันสะท้อนใจนะ ขนลุกเลยนะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันขนพองสยองเกล้า เวลามันสะท้อนหัวใจของเรา ฟังธรรมๆ เพื่อประโยชน์กับใจของเรา

วันนี้วันอุโบสถ ถ้าเราจะลงอุโบสถสามัคคี อุโบสถสามัคคี สังฆะ หมู่สงฆ์ หมู่สงฆ์ มีอะไรเราเจือจานกัน เวลาสมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านระลึกถึงกันนะ ท่านเข้าใจถึงนิสัยของแต่ละบุคคลเลยละ มันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนครอบครัวเดียวกัน

ครอบครัว เหมือนเรา เหมือนมนุษย์คนหนึ่งเจ็บปวดปวดหัวตัวร้อนมันสะท้อนไปทั้งร่างกาย ฉะนั้น เวลาสงฆ์ หมู่สงฆ์ มันเหมือนครอบครัวเดียวกัน ใครจะเป็นอะไร ใครจะมีความทุกข์ความยากอย่างไร มันสะท้อนกันไปหมดนะ พอมันสะท้อนกันไปหมด ท่านถึงช่วยเหลือเจือจานกันไง คอยสืบทอดคอยฟังข่าวต่อกัน ระลึกถึงกันอยู่

แล้วเวลาระลึกถึงกัน ดูทางโลกสิ ว่าแห้ว ไม่มีผู้คุ้มครอง ไม่มีใครสนใจ เวลามีคนคุ้มครองมันก็มีความอบอุ่น เห็นไหม

คณะสงฆ์ คณะสงฆ์ก็เหมือนกัน เวลาสมัยครูบาอาจารย์ท่านรักกันด้วยหัวใจเป็นจริงใจ แต่ในปัจจุบันนี้มันก็อยู่ที่ว่า อยู่ที่ธาตุใด เข้ากันโดยธาตุ ถ้าธาตุมันเป็นธรรมๆ มันเข้ากันโดยธรรม เข้ากันโดยธรรมก็ธรรมและวินัยไง

เวลาสิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยมันก็รับรู้ได้ทั้งสิ้น ถ้ามันมีสิ่งใดเจือจานต่อกันเสมอกัน เวลาหลวงตาท่านพูด เวลาของในวัดท่านนะ พระได้ใช้กันหมดเลย แล้วเหลือถึงจะเป็นของหัวหน้า หัวหน้าได้ทีหลังๆ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งใดๆ เสมอภาคๆ มันเสมอภาค เสมอภาคเพื่อความเป็นสงฆ์ๆ ใญ่พูดถึงว่า ถ้ามันในหมู่คณะที่เขาระลึกถึงกัน เขาคู่มือครองดูแลกัน นี่สมัยครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรม

แต่ในสมัยต่อๆ มา เขาว่าลูกศิษย์ใคร ลูกศิษย์ใครนั่นแหละ ลูกศิษย์ใครเพราะอะไร เพราะว่าเขาสังคมเป็นใหญ่ เขาชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณเป็นใหญ่ เขาโลกเป็นใหญ่

แต่เอาธรรมเป็นใหญ่ๆ ธรรมเป็นใหญ่คือถูกผิด “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ใครทำผิดก็คือผิด จะอายุพรรษามากน้อยไม่สำคัญ สำคัญที่ถูกหรือผิด สำคัญที่มีน้ำใจต่อกัน ถ้ามีน้ำใจต่อกันมันก็เป็นน้ำใจต่อกัน อย่างนี้มันอบอุ่น แล้วอบอุ่นขึ้นมามันก็ยอมรับความเป็นจริงใจ

ฉะนั้น เวลาสงเคราะห์ๆ กัน สงเคราะห์ทางวัตถุอย่างหนึ่ง สงเคราะห์ถึงความ

อบอุ้น ความระลึกถึงกันอย่างหนึ่ง สิ่งที่เป็นไปได้แล้วมันก็เป็นสงฆ์ขึ้นมา

เวลาเขาทำบุญกุศล ควรทำบุญที่ไหน

ควรทำบุญที่เธอพอใจ

แล้วถ้าเธอผลละ

เธอผลก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธ พระอรหันต์ พระอนาคามี พระสกิทาคามี พระโสดาบัน

ถ้าไม่มีละ

หมู่สงฆ์

เพราะอะไร เพราะความสามัคคีของสงฆ์ เพราะความสามัคคีมันเป็นหมู่คณะขึ้นมา พอเป็นหมู่คณะขึ้นมา ถ้าเป็นหมู่คณะที่ดีงามมันมีความสามัคคีขึ้นมา มันการกระทำต่างๆ ขึ้นมา มันก็จะเข้าไปสู่อริยสงฆ์นั้นแหละ ถ้ามันเข้าสู่อริยสงฆ์ขึ้นมามันก็เข้าไปเนื่องาบุญของโลกไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้สงฆ์ปกครองกัน เพราะไม่มีใครจะมาปกครองเราได้หรอก เพราะเขาไม่ได้บวชเป็นพระ เขาไม่เคยบิณฑบาต เขาไม่รู้หรอกว่าเวลาออกอุตงค์ออกเที่ยวไป ที่ที่มันขาดมันแคลนจะเป็นอย่างไร เวลาสมบุญสมบັນขึ้นมา เวลาไปอยู่ในป่าในเขาขึ้นมามันเป็นอย่างไ

เวลาไปอยู่ในสงฆ์ ดุสิต เดียวจะสวดปาฏิโมกข์ มหาสมโย สมณภตฺตสมโย คราวภิกษุมาก มหาสมโย สมณภตฺตสมโย ให้ยกเว้นๆ ไป เพราะมันทำให้ถูกต้องชอบธรรมไป เวลา มหาสมโยนะ ฉันทปรมประได้ ใ้ที่ว่าอาวุโสกันเตๆ ถ้าพระมันมากขึ้นมาจะจัดอย่างไร จะทำอย่างไร แล้วนี่มันก็อยู่ในตำรา

แต่เราอยู่ในหมู่คณะนะ เวลาครูบาอาจารย์ถึงเวลามีกงานมีการขึ้นมา พระเป็นพินนะ อาวุโส อาวุโสอย่างไร แล้วเวลาคนที่ได้ฝึกหัดมา ฝึกหัดขึ้นมา อาจารย์วัตร อาคันตุกวัตร อาจารย์วัตร ผู้ที่เราจะรักษาอย่างไร แล้วอาคันตุกะ อาคันตุกะที่มา

เวลาสร้างวัดสร้างวาขึ้นมา ขอให้สงฆ์จากจตุรทิศที่ไม่ได้มา ขอให้มา ที่มาแล้ว
ขอให้อยู่สุขอยู่สบาย แล้วมันเป็นธรรมหรือเปล่าละ ถ้ามันเป็นธรรมนะ หัวหน้าเป็นธรรม มา
มหาศาลเลย ถ้าหัวหน้าไม่เป็นธรรมละ ความเป็นธรรมๆ นะ ที่นี้มันก็เข้ากันโดยธาตุ

นี่พูดถึง เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน เวลาเหมือนเด็กเล่น

สัตว์นักล่าโดยสายพันธุ์ของมัน มันจะหยอกมันจะเล่นกันตอนที่มันเกิดใหม่เป็น
สัตว์เพิ่งเกิด มันจะเล่นมันจะหัวกันจนกว่าพ่อแม่มันจะฝึกฝน จนกว่ามันจะล่าเป็น นี่สัตว์นักล่า
ล่า ตั้งแต่สมัยไหนมามันก็เป็นอย่างนั้น มันเป็นพันธุ์ ปีมมาแล้ว

ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒,๐๐๐ กว่าปีนะ ข้อวัตร
ปฏิบัติเดียวก็สูญหายไป

สัตว์นักล่ามันล่าโดยสัญชาตญาณเพราะมันอยู่ในป่าในเขาโดยธรรมชาติ ใจของเรา
เราเป็นมนุษย์ผู้มีสติปัญญามาวชมาเรียนขึ้นมาอยู่ที่กระแสสังคม พอสังคมยกย่อง
สรรเสริญขึ้นมาก็ตามกระแสนั้นไป

เวลามีครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา ท่านมาฝึกมาหัดพวกเราขึ้นมา นี่เป็นข้อ
วัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติเหมือนเล่น เหมือนฝึกหัด เหมือนการกระทำ แต่เราเห็นคุณค่ามัน
หรือเปล่า

คนที่ไม่เห็นคุณค่ามันก็มองข้ามไปหมด คนที่เห็นคุณค่า นี่ใจมันจะฝึกหัดขึ้นมาได้
ใจมันจะโตขึ้นมาได้ ใจมันจะยืนตัวขึ้นมาได้ก็การกระทำอย่างนี้ แล้วมันการกระทำอย่างนี้มัน
ก็เป็นแนวทาง มันก็เป็นระบบ เห็นไหม นี่ไง เวลากรรมฐานเข้าสู่กัน เวลามาถึง มาลูกศิษย์
หลวงปู่มัน เวลาหลวงปู่มันสอนมาเหมือนกัน ทำสิ่งใดเข้าใจกันหมดเลย

แต่ถ้ามันเอากระแสสังคมมา พอเอากระแสสังคมมานะ มันเป็นมหา เป็นผู้
การศึกษา นิสัคคิยาจิตตีย์ โอ้ย! ร้อยแปด ที่นี้ปั่นป่วนแล้ว พอปั่นป่วนไปหมดเลย เพราะ
มันเอาตามตัวอักษร แล้วอารมณ์ความรู้สึกไปตัดสิน

แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านเอาเจตนา เอาเจตนา เอาความบริสุทธิ์ เอาเป้าหมายที่
เราจะประพฤติปฏิบัติกัน รักษาจิตใจให้มันคงที่คงเส้นคงวา

วินัยก็เป็นวินัย ธรรมวินัยเคารพอยู่แล้ว แต่เอาเจตนา เอาการคุ้มครอง เอาหัวใจที่สูงกว่าจิตใจที่ต่ำกว่า ฝึกหัดด้วยความเมตตาธรรม

ผู้ที่ฝึกหัดก็ฝึกหัดโดยพยายามชวนชวาย จิตใจที่สูงกว่าจะดึงจิตใจที่ต่ำกว่าให้ขึ้นมาๆ ให้มีการฝึกหัด ให้ต้นไม้ที่เป็นหน่อ ต้นไม้ที่เล็กน้อยให้มันเติบโตให้มันแข็งแรง แล้วให้มันมีใจเป็นธรรม ให้มีขันติธรรม ให้มีความอดทน แล้วมีความเมตตาธรรมคุ้มครองดูแลภิกษุที่บวชใหม่ต่อๆ กันไป นี่ศาสนทายาท เพื่อเป็นสงฆ์ เป็นสังฆะ เป็นศาสนทายาทเพื่อประโยชน์กับพระพุทธศาสนา เอวัง